

Arif Məlikov - 90

Musiqi xəzinəsinin qızıl incilərini yaradan bəstəkar

Bir ömrün məktəbini zəngin edən, ona naxış salan sənətə olan ilahi sevgi, əməllər, istedad, bacarıq və zəhmətdir. Bu ömür paylandığıca insanın əfsanəyə çevrilən nurlu əməlləri dünyaya işıq saçır, onu rəvnəqləndirir. Bir tarix yazan ömürdə neçə-neçə illərin izləri var. Azərbaycan xalq artisti, professor, Azərbaycan SSR Dövlət mükafatı laureatı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Avrasiya Akademiyasının qurucu üzvlərindən biri, dünyaşöhrətli bəstəkar Arif Məlikov kimi. Yaşadığı ömür yolunun izləri yaradıcılığına həkk olunub. Hər bəstəsində bir ömür canlanır. Dünyanın istənilən nöqtəsinin zövqlü musiqiseveri Arif Məlikov yaradıcılığına valeh olur. Arif Məlikov elə bir bəstəkardır ki, parlaq istedadı və özünəməxsusluğu ilə sərhəd tanımadan əsərləri dünyanı dolaşmışdır. Əsərlərində milli musiqi ənənələrini yaşadaraq mütərəqqi tefəkkürə malik yaradıcılığının əks etdirmişdir. Klassika ilə yeni düşüncənin vəhdətində möhtəşəm musiqi əsərlərini yaratmağa müvəffəq olmuşdur. Dolğun məzmun, obrazların dərin emosional-psixoloji ifadəsi onun yaradıcılığının səciyyəvi cəhətləridir.

Cismən aramızda olmasa da ruhən qəlblərdə sənət tariximizdə yaşayan Arif Məlikovun 13 sentyabr doğum günüdür. Tərcümeyi - halında qeyd olunduğu kimi, 1933-cü ildə Bakı şəhərində anadan olan sənətkar 1960-ci ildə Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını Qara Qarayevin bəstəkarlıq sinfi üzrə bitirmişdir. Həmin ildən orada dərslər deməyə başlamış, ömrünün sonuna kimi bu təhsil ocağında

professor və bəstəkarlıq kafedrasının müdiri kimi çalışmışdır. Onun qısa bir zamanda şöhrət tapmasında görkəmli türk şairi Nazim Hikmətin librettosu əsasında yazdığı ilk böyük əsəri "Məhəbbət Əfsanəsi" baleti olmuşdur. Gənc yaşlarında - 1961-ci ildə Leningrad akademik opera və balet teatrının səhnəsində ilk tamaşadan dərhal sonra Arif Məlikov şöhrətləndi. Tanınmış bəstəkar D.Şostakoviç yazırdı: "Arif Məlikov istedadlı bəstəkardır, onun musiqisi əsl peşəkar musiqidir. Partituranın dərin musiqi dramaturgiyası, onun daxili inkişafı, qəhrəmanların musiqi səciyyələrinin dəqiqliyi və ifadəliyi, orkeströvkdə nadir ustalığı, onun xüsusi rəngarəngliyi, çoxlu tapıntılar bu gözəl musiqi əsərini böyük maraqla dinləməyi məcbur edir".

Bəstəkarın sonrakı yaradıcılıq uğurlarından biri özbək yazıçısı Ş. Rəşidovun "İki qəlb kitabı" əsəri əsasında yaratdığı "İki qəlb poeması" baleti olmuşdur. Rəqqasə Komde və müğənni Modan haqqındakı qə-

dim Şərq əfsanəsi baletdə əsl fəlsəfi ümumiləşdirmə zirvələrinə qaldırılaraq sənətin əbədliliyinin, qüdrətinin rəmzinə çevrilmişdir. Bəstəkarın musiqi mədəniyyətimizin çoxəsrlik tarixə malik bünövrəsi zəminində və müasir kompozisiya texnikasını mükəmməl mənimsəyib yüksək professionalıqla yaratdığı simfoniya, balet, operetta, kantata, vokal, kamera və instrumental əsərlər misilsiz sənət nümunələri olaraq Azərbaycan musiqi xəzinəsinin qiymətli inciləri sırasında özünə həmişəlik yer tutmuşdur. Onun kino və dram tamaşalarına yazdığı musiqi, eləcə də romans və mahnıları məşhur sənətkarların ifasında səslənərək, geniş populyarlıq qazanmışdır. Arif Məlikovun bəşəri idealları özündə dolğun əks etdirən əsərləri ölkəmizin hüdudlarından kənar da bu gün də uğurla səsləndirilməkdədir. Arif Məlikovun əsərləri dünyanın bir çox ölkələrində - Rusiya, ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, Yaponiya, Türkiyə, Braziliya, Avstriya, Norveç, Finlandiya, İtaliya, Misir, Tailand, Yuqoslaviya, Bolqarıstan, Rumıniya, Macarıstan, Çexiya, Slovakiya, Polşa, Almaniya, Özbəkistan, Qazaxıstan, Moldova, Ukrayna və Gürcüstanda ifa olunmuşdur. 2016-cı ildə Arif Məlikovun 28 cildən ibarət "Not əsərlərinin tam külliyyatı" çap olunub.

NƏ YAZDISA ÜRƏYİNİN SƏSİ, QƏLBİNİN HÖKMÜ İLƏ YARATDI

"Ölümdən güclü" baleti, "Yer üzündə iki nəfər" baleti, "Əlibaba və qırx quldur" baleti, "İki ürək dastanı" baleti, Simfonik əsərləri, Simfonik poemaları, Kamera instrumental əsərləri, və s. yaratdığı əsərlər qəlbinin hökmü ilə nota köçürülüb. "Azərbaycan" balladası, 8 nömrəli simfoniya və digər teatr tamaşalarına yazdığı musiqiləri insanın daxili dünyasını fəth edir. Böyük ürək sahibi olan bəstəkarın geniş dünyagörüşü onun musiqisindən sezilir. Hər bir musiqi əsəri orijinallığı ilə fərqlənir və bu musiqilərdə insan düşüncəsi rahatlıq tapmaqla yanaşı, sanki bütün dünyanı dolaşır, bütün dünyanı görür. Nə yazdısı ürəyinin səsi, qəlbinin hökmü ilə yaratdı. Təbiət lövhələri, sevgi, ümumbəşəri məsələlər, lirik düşüncələr və s. mövzu rəngarəngliyi onu milyonların sevimli bəstəkarına çevirdi.

Böyük bəstəkar sənət tariximizdə böyük müəllim kimi də yer alıb. Onun sinfində təhsil alan istedadlı gənc bəstəkarlar öz müəllimlərindən sənətin sirlərini dərinləndirərək öyrənmiş, Arif Məlikova layiq bəstəkar kimi yetişmişlər.

Arif Məlikovun yaradıcılığı və fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Belə ki, o, "Azərbaycan SSR əməkdar incəsənət xadimi" fəxri adına, "Şərəf Nişanı" ordeninə, "Azərbaycan SSR xalq artisti" fəxri adına, "İstiqlal" ordeninə, "Heydər Əliyev" ordeninə, Nizami Gəncəvi adına Qızıl medalına, "Şöhrət" ordeninə və s. layiq görülmüşdür. Bu onun böyük sənətkar olmasından irəli gəlir.

Arif Məlikov 2019-cu il mayın 9-da 85 yaşında dünyasını dəyişib, Bakıda I Fəxri Xiyabanda dəfn olunub. Bu gün aramızda olmasa da, sənət dünyası, yaradıcılıq irsi, yaratdığı bəstəkarlıq məktəbi onun musiqi dünyamızda əbədi olaraq yaşayacağından xəbər verir.